In zaak 167/82,

betreffende een verzoek aan het Hof krachtens artikel 177 EEG-Verdrag van het Finanzgericht Hamburg, in het aldaar aanhangig geding tussen

NORDGETREIDE GMBH & CO. KG, te Lübeck,

en

HAUPTZOLLAMT HAMBURG-JONAS

om een prejudiciële beslissing over de geldigheid van een aantal bepalingen van verordeningen nrs. 851/79 van 30 april 1979 en 1309/79 van 29 juni 1979 van de Commissie tot vaststelling van de restituties bij uitvoer van op basis van granen en rijst verwerkte produkten,

wijst

HET HOF VAN JUSTITIE (Tweede kamer),

samengesteld als volgt: P. Pescatore, kamerpresident, O. Due en K. Bahlmann, rechters,

advocaat-generaal: S. Rozès
griffier: H. A. Rühl, hoofdadministrateur

het navolgende

ARREST

De feiten

De feiten, het procesverloop en de krachtens artikel 20 van 's Hofs Statuut-EEG ingediende schriftelijke opmerkingen kunnen worden samengevat als volgt:

I — Feiten en schriftelijke behandeling

Verordening nr. 2727/75 van de Raad van 29 oktober 1975 houdende een ge-

meenschappelijke ordening der markten in de sector granen (PB L 281 van 1975, blz. 1), behelst de invoering van een stelsel van uniforme graanprijzen voor de Gemeenschap. Dit wordt bereikt door jaarlijks voor de belangrijkste produkten een voor de gehele Gemeenschap geldende richtprijs vast te stellen, alsmede één of meer basis- of afgeleide interventieprijzen, waartegen de bevoegde nationale organen het hun aangeboden graan moeten kopen en een drempelprijs, tot het peil waarvan de prijs van de ingevoerde produkten door middel van een variabele invoerheffing wordt opgetrokken.

Verordening nr. 2727/75 bevat voorts een eenvormige regeling van het handelsverkeer aan de buitengrenzen van de Gemeenschap. Deze regeling omvat een stelsel van heffingen bij invoer en restituties bij uitvoer, tot stabilisatie van de gemeenschappelijke markt, met name door te voorkomen dat de prijsschommelingen op de wereldmarkt doorwerken in de prijzen binnen de Gemeenschap. Het opleggen van een heffing bij invoer uit derde landen en het toekennen van een restitutie bij uitvoer naar die landen dienen ter overbrugging van het verschil tussen de buiten en binnen de Gemeenschap geldende prijzen. De heffing en de restitutie gelden zowel voor granen als voor op basis van granen verwerkte produkten.

Wat met name de op basis van granen verwerkte produkten betreft, bepaalt artikel 14, lid 1, van verordening nr. 2727/75 dat de bij de invoer toegepaste heffing bestaat uit een variabel en een vast element.

a) Het variabele element

— komt voor de verwerkte produkten, vervaardigd op basis van andere granen dan harde tarwe (durum), overeen met de invloed, uitgeoefend op de kostprijzen van deze verwerkte produkten door de voor deze basisprodukten vastgestelde heffingen;

— wordt voor de verwerkte produkten die zowel andere granen dan harde tarwe (durum), als andere produkten bevatten, eventueel verhoogd met de invloed op hun kostprijs van de heffingen of douanerechten die op deze andere produkten worden toegepast;

— wordt voor de produkten die geen ander graan dan harde tarwe (durum) bevatten, vastgesteld, rekening houdend met de marktomstandigheden van de graanprodukten die daarmede in concurrentie staan.

b) Het vaste element wordt vastgesteld met inachtneming van de noodzaak de verwerkende industrie in de Gemeenschap te beschermen.

De heffingen worden vastgesteld door de Commissie (artikel 14, lid 4).

Artikel 16, lid 1, van verordening nr. 2727/75 bepaalt dat, in de mate nodig om de uitvoer van graanprodukten als zodanig of in de vorm van bepaalde verwerkte produkten op basis van de noteringen of de prijzen van eerstgenoemde produkten op de wereldmarkt mogelijk te maken, het verschil tussen deze noteringen of prijzen en de prijzen van de Gemeenschap kan worden overbrugd door een restitutie bij de uitvoer.

De uitvoerrestitutie is gelijk voor de gehele Gemeenschap. Zij kan variëren naargelang van de bestemming (artikel 16, lid 2, eerste alinea).

De vastgestelde restitutie wordt toegekend op verzoek van de belanghebbende (artikel 16, lid 2, tweede alinea).

Bij de vaststelling van de restitutie wordt in het bijzonder rekening gehouden met de noodzaak een evenwicht tot stand te brengen tussen het gebruik van de basisprodukten uit de Gemeenschap met het oog op de uitvoer van verwerkte goederen naar derde landen en het gebruik van de tot het veredelingsverkeer toegelaten produkten van deze landen (artikel 16, lid 2, derde alinea).

Het bedrag van de uitvoerrestitutie is in beginsel het bedrag dat geldt op de dag van uitvoer (artikel 16, lid 3). De op de dag van indiening van de aanvraag van een certificaat geldende restitutie, aangepast aan de hand van de in de maand van uitvoer geldende drempelprijs, wordt echter op een gelijktijdig met de aanvraag van het certificaat ingediend verzoek van de belanghebbende, toegepast op uitvoer die tijdens de geldigheidsduur van dit certificaat moet plaatsvinden (artikel 16, lid 4, eerste en derde alinea).

De vaststelling van de restituties bij uitvoer geschiedt periodiek volgens de zogenaamde „beheerscomité"-procedure (artikel 16, lid 2, vierde alinea).

Verordening nr. 2727/75 bepaalt in artikel 14, lid 3, respectievelijk artikel 16, lid 5, dat de voorschriften voor de toepassing van de heffing bij invoer van op basis van granen verwerkte produkten en betreffende de toekenning van restituties bij de uitvoer en de criteria ter bepaling van het bedrag ervan, op voorstel van de Commissie door de Raad met gekwalificeerde meerderheid van stemmen worden vastgesteld.

Deze regels zijn neergelegd in verordening nr. 2744/75 van de Raad van 29 oktober 1975 betreffende de regeling voor de invoer en de uitvoer van op basis van granen en rijst verwerkte produkten (PB L 281 van 1975, blz. 65).

Met betrekking tot de heffing bij de invoer van op basis van granen verwerkte produkten uit derde landen wordt in de considerans van verordening nr. 2744/75 gesteld, dat het variabele element moet overeenkomen met de invloed van de voor de basisprodukten vastgestelde heffingen op de kostprijzen van de verwerkte produkten en dat deze invloed kan worden berekend aan de hand van het gemiddelde van de heffingen die tijdens een representatieve periode van toepassing zijn op de hoeveelheid basisprodukt welke voor de vervaardiging van een eenheid verwerkt produkt nodig wordt geacht.

Bijgevolg bepaalt artikel 2, lid 1, van de verordening dat het variabele element van de heffing tijdens een bepaalde maand gelijk is aan het gemiddelde van de heffingen die in de eerste 25 dagen van de maand die aan de maand van invoer voorafgaat, van toepassing zijn op een ton basisprodukt of basisprodukten (vermeld in de derde kolom van bijlage I van de verordening), vermenigvuldigd met de coëfficiënt die in de vierde kolom van bijlage I ter hoogte van elk van deze basisprodukten is opgenomen.

Volgens artikel 2, lid 2, geschiedt de herziening van het variabele element in de loop van een maand om rekening te houden met de verandering in de heffing van de basisprodukten, forfaitair door de Commissie. De drempel, bij overschrij-

ding waarvan deze herziening plaatsvindt, wordt voor elk van de betrokken basisprodukten volgens de „beheerscomité"-procedure vastgesteld.

Het vaste element van de heffing, ingesteld om rekening te houden met de noodzaak de verwerkende industrie te beschermen, wordt bepaald op basis van de meest representatieve verwerkingskosten; in artikel 3 en bijlage I van de verordening wordt het vastgesteld op een bepaald bedrag aan RE/ton.

Met betrekking tot de restitutie bij de uitvoer van op basis van granen verwerkte produkten naar derde landen, wordt in de considerans van verordening nr. 2744/75 erop gewezen dat de restitutie tot doel moet hebben het verschil te overbruggen tussen de prijzen van de produkten binnen de Gemeenschap en op de wereldmarkt en dat derhalve de criteria dienen te worden vastgesteld voor het bepalen van de restitutie, hoofdzakelijk aan de hand van de prijzen van de basisprodukten binnen en buiten de Gemeenschap alsmede van de mogelijkheden en de voorwaarden voor de verkoop van verwerkte produkten op de wereldmarkt.

Daarom bepaalt artikel 6, lid 1, van de verordening:

Bij het bepalen van de restitutie die voor verwerkte produkten kan worden verleend, wordt met name rekening gehouden met de volgende elementen:

a) de voor de berekening van het variabele element van de heffing in aanmerking genomen prijzen van de basisprodukten,

b) de voor de berekening van het variabele element van de heffing in aanmerking genomen hoeveelheden basisprodukten,

c) de eventuele cumulatie van de restituties die van toepassing zijn op de verschillende produkten, die voortkomen uit een zelfde verwerkingsproces van een zelfde basisprodukt,

d) de mogelijkheden en voorwaarden voor de verkoop van verwerkte produkten op de wereldmarkt.

Volgens artikel 7, eerste alinea, van de verordening wordt op een door de belanghebbende tegelijk met de aanvraag van een certificaat in te dienen verzoek, voor uitvoer tijdens de geldigheidsduur van het certificaat de restitutie toegepast die geldt op de dag van indiening van het certificaat.

In dat geval wordt volgens artikel 7, tweede alinea, de restitutie aangepast aan de hand van de tijdens de maand van uitvoer geldende drempelprijs van het basisprodukt of van de basisprodukten. De aanpassing vindt plaats door de restitutie te verhogen of te verminderen met het verschil tussen de drempelprijzen welke voor 1 ton basisprodukt gelden in respectievelijk de maand van aanvraag en de maand van uitvoer, vermenigvuldigd met de „verwerkings"-coëfficiënten die in de vierde kolom van bijlage I ter hoogte van het desbetreffende verwerkte produkt zijn opgenomen.

De firma Nordgetreide GmbH & Co. KG, gevestigd te Lübeck, voerde tussen 1 en 31 augutus en vervolgens tussen 5 en 26 september 1979 1 400, respectievelijk 1 000 ton gerstvlokken uit naar Polen, met een asgehalte, berekend op de droge stof, van ten hoogste 1 gewichtspercent en met een gehalte aan ruwe celstof, berekend op de droge stof, van ten hoogste 0,9 gewichtspercent (post 11.02 E I b) 1 aa) GDT). Voor deze ex-

porten waren op 31 mei, respectievelijk 31 juli 1979, certificaten afgegeven. Op verzoek van Nordgetreide was de restitutie bij de uitvoer vooraf vastgesteld op het bedrag van de op de dag van afgifte van de uitvoercertificaten geldende restitutie.

Het Hauptzollamt Hamburg-Jonas stelde op verzoek van Nordgetreide bij een aantal beschikkingen van september en oktober 1979 de restituties voor de betrokken exporten vast.

Als berekeningsgrondslag dienden de restitutiebedragen, vastgesteld bij verordeningen nrs. 851/79 van 30 april 1979 en 1309/79 van 29 juni 1979 van de Commissie tot vaststelling van de restituties bij uitvoer van op basis van granen en rijst verwerkte produkten (PB L 108 van 1979, blz. 11, en nr. L 162, blz. 39). In deze verordeningen wordt onder meer verwezen naar artikel 6 van verordening nr. 2744/75, dat „de specifieke criteria heeft vastgesteld waarmee rekening moet worden gehouden voor de berekening van de restitutie" bij de uitvoer van op basis van granen verwerkte produkten. Voor gerstvlokken, vallende onder post 11.02 E I b) 1 aa), wordt in verordening nr. 851/79 de restitutie voor de maand mei 1979 vastgesteld op 163,55 Ecu per ton, terwijl verordening nr. 1309/79 de restitutie voor de maand juli 1979 bepaalt op 128,01 Ecu per ton.

Daar het in casu gaat om vooraf vastgestelde restituties heeft het Hauptzollamt deze overeenkomstig artikel 7, tweede alinea, van verordening nr. 2744/75 aangepast aan de hand van de in de maand van uitvoer voor het basisprodukt geldende drempelprijs, door de restitutie te verminderen met het verschil tussen de drempelprijzen die in de maand van aanvraag respectievelijk export golden voor 1 ton basisprodukt, vermenigvuldigd met de „verwerkings"-coëfficiënt, die voor bedoeld verwerkt produkt in bijlage I van verordening nr. 2744/75 is vastgesteld op 2.

a) Deze berekening ziet er voor de exporten van augustus 1979 als volgt uit:

Bedrag van de restitutie volgens verordening nr. 851/79	163,55 Ecu
Verschil tussen de drempelprijzen voor gerst in mei (190,28 Ecu) en augustus 1979 (178,90 Ecu) = 11,38 Ecu, vermenigvuldigd met de verwerkingscoëfficiënt (2) vastgesteld in bijlage I van verordening nr. 2744/75	22,76 Ecu
Overeenkomstig artikel 7, tweede alinea, van verordening nr. 2744/75 aangepaste restitutie	140,79 Ecu

b) Voor de in september 1979 verrichte exporten luidt de berekening als volgt:

Bedrag van de restitutie volgens verordening nr. 1309/79	128,01 Ecu
Verschil tussen de drempelprijzen voor gerst in juli (192,04 Ecu) en september 1979 (180,69 Ecu) = 11,35 Ecu, vermenigvuldigd met de verwerkingscoëfficiënt (2) vastgesteld in bijlage I van verordening nr. 2744/75	22,70 Ecu
Overeenkomstig artikel 7, tweede alinea, van verordening nr. 2744/75 aangepaste restitutie	105,31 Ecu

Nordgetreide diende op 3 en 10 oktober 1979 bij het Hauptzollamt bezwaarschriften in tegen de beschikkingen tot vaststelling van de restitutie. Deze klachten werden verworpen bij beschikkingen van 10, respectievelijk 6 december 1979, waartegen Nordgetreide op 2 januari 1980 beroep instelde bij het Finanzgericht Hamburg.

Nordgetreide betwist niet dat het Hauptzollamt verordeningen nrs. 851/79 en 1309/79 van de Commissie juist heeft toegepast. Zij meent echter dat in deze verordeningen de restitutie voor gerstvlokken niet correct wordt vastgesteld: daartoe wordt namelijk op de heffing voor gerst als basisprodukt een coëfficiënt van 1,5 toegepast, terwijl verordening nr. 2744/75 van de Raad een verwerkingscoëfficiënt van 2 aanhoudt. In beide gevallen moet echter dezelfde coëfficiënt worden toegepast.

Het Finanzgericht Hamburg (Vierde kamer) besloot bij beschikking van 29 april 1982 overeenkomstig artikel 177 EEG-Verdrag de procedure te schorsen tot dat het Hof van Justitie bij wege van prejudiciële beslissing uitspraak zou hebben gedaan over de volgende vragen:

1. Zijn de in de bijlagen bij verordening (EEG) nr. 851/79 van de Commissie van 30 april 1979 en bij verordening nr. 1309/79 van de Commissie van 29 juni 1979 vastgestelde restitutiebedragen voor gerstvlokken vallende onder tariefpost 11.02 E I b) 1 van het gemeenschappelijk douanetarief geldig, of is de vaststelling daarvan in strijd met de voorschriften van 's Raads verordening (EEG) nr. 2744/75 van 29 oktober 1975?

2. Welke rechtsgevolgen heeft de eventuele ongeldigheid van de vastgestelde restitutiebedragen?

De beschikking van het Finanzgericht is op 11 juni 1982 ter griffie van het Hof ingeschreven.

Overeenkomstig artikel 20 van 's Hofs Statuut-EEG zijn op 21 juli 1982 schriftelijke opmerkingen ingediend door de Commissie van de Europese Gemeenschappen, te dezen vertegenwoordigd door haar juridisch adviseur P. Karpenstein.

Het Hof heeft, op rapport van de rechter-rapporteur en gehoord de advocaat-generaal, besloten zonder instructie tot de mondelinge behandeling over te gaan. Wel heeft het de Commissie verzocht, schriftelijk te antwoorden op een vraag, hetgeen de Commissie binnen de gestelde termijn heeft gedaan.

Het Hof heeft de Commissie voorts verzocht naast haar gemachtigde ook een deskundige naar de terechtzitting te zenden.

Bij beschikking van 17 november 1982 heeft het Hof krachtens artikel 95, paragrafen 1 en 2, van het Reglement voor de procesvoering besloten de zaak naar de Tweede kamer te verwijzen.

Daar de zaak betrekking heeft op de uitlegging van verordening nr. 2744/75 van de Raad, heeft het Hof de Raad verzocht zich ter terechtzitting te laten vertegenwoordigen.

II — Bij het Hof ingediende schriftelijke opmerkingen

De *Commissie* beklemtoont dat de verwijzende rechter de toepasselijkheid van de in artikel 7, tweede alinea, van verordening nr. 2744/75 voorziene coëfficiënt voor de aanpassing van de vooraf vastgestelde uitvoerrestituties niet betwist; hij heeft alleen twijfels ten aanzien van de

in de verordeningen nrs. 851/79 en 1309/79 gevolgde berekeningsmethode ter bepaling van de restitutie voor gerstvlokken.

De eerste vraag

a) De heffingen worden in het kader van de gemeenschappelijke marktordening in de sector granen als het ware automatisch vastgesteld aan de hand van objectieve gegevens. Bij de vaststelling van de uitvoerrestituties genieten de bevoegde organen daarentegen een ruime beoordelingsvrijheid. Heffingen moeten worden toegepast aan de hand van de prijsontwikkeling op de wereldmarkt; zij moeten worden vastgesteld om een bepaald prijspeil in de gemeenschappelijke markt te garanderen. Wat daarentegen de vaststelling van uitvoerrestituties betreft, bepaalt artikel 16 van verordening nr. 2727/75 dat het verschil tussen de noteringen of de prijzen op de wereldmarkt en de prijzen in de Gemeenschap *kan* worden overbrugd door een restitutie bij de uitvoer. De eerste zin van artikel 6, lid 1, van verordening nr. 2744/75 bevat een gelijkluidende formule voor verwerkte produkten.

In de sector granen bestaat er dus geen verplichting om voor het basisprodukt of voor de verwerkte produkten uitvoerrestituties vast te stellen. Het wordt ter beoordeling van de gemeenschapsinstellingen — in casu de Commissie in samenwerking met het beheerscomité voor granen — gelaten om, aan de hand van de ontwikkeling van de markt binnen en buiten de Gemeenschap en de doelstellingen van de gemeenschappelijke handels- en landbouwpolitiek, te beslissen of restituties bij de uitvoer moeten worden toegekend ter bevordering van de uitvoer van produkten op basis van granen naar derde landen en om de hoogte daarvan vast te stellen.

b) Uit artikel 16 van verordening nr. 2727/75 en artikel 6 van verordening nr. 2744/75 volgt dat de Commissie bij de vaststelling van de uitvoerrestituties slechts rekening behoeft te houden met een gering aantal criteria, waarvan er enkele zeer vaag zijn geformuleerd. Met name uit artikel 16, lid 2, derde alinea, van verordening nr. 2727/75 blijkt, dat het vooral aankomt op de marktsituatie op een gegeven tijdstip en dat de vaststelling van de uitvoerrestituties volstrekt niet automatisch geschiedt. De in artikel 6, lid 1, van verordening nr. 2744/75 opgesomde criteria zijn weliswaar iets nauwkeuriger, doch vormen ook geen berekeningsformule waarin slechts de op de markt geldende prijzen en de verwerkingscoëfficiënt behoeven te worden ingevuld om automatisch het in het betrokken geval toe te passen restitutiebedrag te verkrijgen. Deze criteria zijn slechts van indicatieve aard, zoals blijkt uit de woorden „met name". Voorts noemt artikel 6 zelf een hele reeks gevallen, waarin het mogelijk is af te wijken van de in lid 1 genoemde criteria of deze aan te vullen. Zelfs wanneer de punten a)-c) in artikel 6, lid 1, zouden kunnen worden beschouwd als vaste grootheden, die beantwoorden aan een zeker automatisme, kan deze berekening niettemin worden gecorrigeerd door toepassing van het sub d genoemde criterium. Bij de vaststelling van het bedrag van de restitutie moet steeds rekening worden gehouden met de verkoopmogelijkheden en -voorwaarden van het onderhavige verwerkte produkt op de wereldmarkt.

De vigerende regeling schrijft geenszins een automatisme voor bij de berekening van de voor verwerkte produkten geldende restitutiebedragen.

c) Voor zover de bijzondere situatie van de markt geen andere methode vergt, houdt de Commissie bij de maan-

delijkse vaststelling van de restitutiebedragen voor gerstvlokken als volgt rekening met de in artikel 6, lid 1, van verordening nr. 2744/75 genoemde elementen:

— Doordat volgens artikel 6, lid 6, van verordening nr. 2744/75 de restituties voor verwerkte produkten slechts éénmaal per maand worden vastgesteld, wordt, overeenkomstig het stelsel der voor deze produkten geldende heffingen, eerst het gemiddelde variabele element berekend van de heffing die gedurende de eerste 25 dagen van de maand voorafgaande aan de vaststelling voor het basisprodukt „gerst" geldt; aldus wordt ten volle rekening gehouden met het in punt a) genoemde element;

— Het aldus berekende gemiddelde bedrag van de heffing, waardoor de prijs van het basisprodukt in het uit te voeren produkt praktisch kan worden teruggebracht tot het prijsniveau op de wereldmarkt, wordt vervolgens vermenigvuldigd met een coëfficiënt van 1,5;

— Het aldus verkregen resultaat wordt opnieuw bezien aan de hand van de marktomstandigheden (het bestaan van overschotten, de prijzen en de vraag op de markten van derde landen) en eventueel verhoogd of verlaagd op basis van punt d) of artikel 6, lid 3; deze correcties spelen echter geen enkele rol bij verordeningen nrs. 851/79 en 1309/79.

d) Dat een coëfficiënt van slechts 1,5 wordt gehanteerd, komt doordat de in artikel 6, lid 1, sub b) en c), van verordening nr. 2744/75 genoemde elementen te zamen worden toegepast.

De Commissie betwist niet de ervaringsgegevens (in het algemeen zijn 2 ton gerst nodig om 1 ton gerstvlokken te produceren) waarop de vaststelling van de coëfficiënt 2 in de vierde kolom van bijlage I van verordening nr. 2744/75 is gebaseerd. Artikel 6, lid 1, sub b), van verordening nr. 2744/75 verwijst impliciet naar artikel 2, lid 1, van dezelfde verordening en dus naar de in de vierde kolom van bijlage I vastgestelde hoeveelheden. De hoeveelheid basisprodukt die nodig is voor de fabricage van het verwerkte produkt is echter slechts één der elementen die in aanmerking moeten worden genomen bij de vaststelling van het restitutiebedrag: artikel 6, lid 1, sub c), dient met name ter voorkoming van eventuele cumulatie van de restituties die worden toegekend voor verschillende produkten die bij één verwerkingsprocédé uit één basisprodukt worden verkregen. Dit gevaar voor cumulatie bestaat bij de produktie van gerstvlokken: behalve de korrels verkrijgt men namelijk nog 12-15 % zemelen, slijpsel en andere resten vallende onder post 23.02 A II a) en 30-35 % gries en griesmeel van gerst van post 11.02 A III a) van het GDT. In de verordeningen waarop het hoofdgeding betrekking heeft, zijn ook uitvoerrestituties vastgesteld voor deze beide restprodukten. Zou de coëfficiënt die alleen is gebaseerd op de kwantitatieve verhouding tussen het basisprodukt „gerst" en het verwerkte produkt „gerstvlokken", niet zijn verlaagd, dan was er sprake van cumulatie van restituties. Indien de coëfficiënt 2 was gebruikt, zou verzoekster in het hoofgeding het volledige restitutiebedrag voor het basisprodukt „gerst" hebben ontvangen, doch had zij ook nog in het genot kunnen komen van restitutiebedragen voor twee in grote hoeveelheden verkregen restprodukten. Sinds lange tijd wordt er een coëfficiënt van slechts 1,5 gehanteerd ter berekening van de maandelijkse restitu-

ties voor gerstvlokken; dit heeft uitsluitend ten doel de mogelijkheid van cumulatie te verhinderen.

Het gebruik van de coëfficiënt 1,5 is dus niet willekeurig en vormt ook geen afwijking van de toepassing van de in bijlage I van verordening nr. 2744/75 vastgestelde coëfficiënten. De Commissie heeft slechts zo nauwkeurig en uitputtend mogelijk de in artikel 6, lid 1, van verordening nr. 2744/75 genoemde elementen toegepast. De coëfficiënt die is gebruikt om de verhouding tussen gerst en gerstvlokken weer te geven, is slechts een combinatie van de normaliter geldende coëfficiënt 2 en de anti-cumulatiebepaling van artikel 6, lid 1, sub c, van verordening nr. 2744/75. In casu is dus geen sprake van schending van het geldende recht of van innerlijke tegenstrijdigheid van de berekeningsmethode; de tegen de geldigheid van verordeningen nrs. 851/79 en 1309/79 ingebrachte grieven zijn dus ongegrond.

De tweede vraag

a) In ieder geval leidt een eventuele ongeldig-verklaring van de verordeningen nrs. 851/79 en 1309/79 geenszins automatisch tot hogere restituties: de Commissie beschikt over een ruime beoordelingsbevoegdheid bij de vaststelling van de restituties en deze bevoegdheid blijft zij in ieder geval behouden.

Ingeval de verlaging van de bij de vaststelling der restituties gebruikte coëfficiënt onjuist mocht worden geacht, moet de Commissie, met inachtneming van de uitspraak van het Hof, de restitutiebedragen voor de maanden mei en juli 1979 opnieuw berekenen; deze nieuwe berekening kan, althans theoretisch — gezien alle omstandigheden van het geval —, tot overeenkomstige of zelfs lagere resultaten leiden dan die welke uit de toepassing van verordeningen nrs. 851/79 en 1309/79 voortvloeien.

Gezien de eerdere rechtspraak kan het Hof slechts tot de conclusie komen dat de Commissie tot taak heeft, de maatregelen te nemen die nodig zijn om de eventueel vastgestelde onregelmatigheden te verhelpen.

b) Overigens is in casu niet voldaan aan de voorwaarden voor een analoge toepassing van artikel 174, tweede alinea, EEG-Verdrag, volgens hetwelk het Hof die gevolgen van een nietigverklaarde verordening kan aanwijzen, welke als gehandhaafd moeten worden beschouwd.

Om redenen van rechtszekerheid lijkt het wenselijk aan een eventuele nietigverklaring van verordeningen nrs. 851/79 en 1309/79 slechts terugwerkende kracht te verbinden in die gevallen, waarin de vaststelling van de restituties binnen de in het nationale recht gestelde termijnen is betwist; in alle andere gevallen dient het arrest in het kader van een analoge toepassing van artikel 174, tweede alinea, EEG-Verdrag, slechts gevolgen te hebben voor de toekomst.

De beantwoording van de gestelde vragen

De door het Finanzgericht Hamburg gestelde prejudiciële vragen dienen te worden beantwoord als volgt:

Bij onderzoek van verordeningen nrs. 851/79 en 1309/79 van de Commissie is niet gebleken van feiten of omstandigheden die de regelmatigheid van de daarin vastgestelde restitutiebedragen kunnen aantasten.

Subsidiair:

Behoudens de gevallen waarin de vaststelling van restituties voor op basis van graan verwerkte produkten binnen de gestelde termijnen voor de nationale autoriteiten of rechterlijke instanties

wordt betwist, brengt de ongeldigheid van verordeningen nrs. 851/79 en 1309/79 van de Commissie niet het recht mee, op te komen tegen de vaststelling door de Commissie van uitvoerrestituties voor die verwerkte produkten over het tijdvak vóór de datum van 's Hofs arrest.

III — Mondelinge behandeling

Ter terechtzitting van 20 januari 1983 zijn mondelinge opmerkingen gemaakt door de firma Nordgetreide GmbH & Co. KG, verzoekster in het hoofdgeding, te dezen vertegenwoordigd door W. Bergmann, advocaat te Lübeck, de Raad, te dezen vertegenwoordigd door B. Schloh, adviseur bij zijn juridische dienst en de Commissie, te dezen vertegenwoordigd door P. Karpenstein, bijgestaan door O. Tougaard, administrateur bij het Directoraat-generaal Landbouw, als deskundige, en zijn vragen van het Hof beantwoord.

Verzoekster in het hoofdgeding stelde zich op het standpunt dat de coëfficiënt 2, die is toegepast om de verhouding tussen basisprodukten en verwerkte produkten uit te drukken bij de berekening van de aanpassing van de restitutie overeenkomstig artikel 7, tweede alinea, van verordening nr. 2744/75, ook moet worden gehanteerd ter berekening van de restitutie zelf overeenkomstig artikel 6, lid 1, van deze verordening. De uniforme toepassing van dezelfde coëfficiënt is volgens haar niet in strijd met het cumulatieverbod: dit verbod geldt niet voor de verwerkingscoëfficiënten. Overigens acht zij de beweringen van de Commissie inzake de verschillende bij de produktie van gerstvlokken vrijkomende nevenprodukten onjuist.

De *Commissie* lichtte het Hof bij monde van haar deskundige de technische aspecten van de zaak, inzonderheid de restitutieregeling toe; haar gemachtigde zette met name het verschil in functie van de beide coëfficiënten uiteen.

De *Raad* betwistte dat het hoofdgeding betrekking heeft op de geldigheid van verordening nr. 2744/75. Voorzover het om de uitlegging daarvan gaat, moet worden geconstateerd dat de Commissie gemachtigd was de restitutie voor verwerkte produkten overeenkomstig artikel 6, lid 1, vast te stellen en dat zij hiertoe een verwerkingscoëfficiënt heeft gehanteerd, die gezien de criteria van artikel 6 normaal en gerechtvaardigd voorkomt.

De advocaat-generaal heeft ter terechtzitting van 10 maart 1983 conclusie genomen.

In rechte

1 Bij beschikking van 29 april 1982, ingekomen ten Hove op 11 juni 1982, heeft het Finanzgericht Hamburg krachtens artikel 177 EEG-Verdrag twee prejudiciële vragen gesteld over de geldigheid van de verordeningen nrs. 851/79 van de Commissie van 30 april 1979 (PB L 108 van 1979, blz. 11) en 1309/79 van de Commissie van 29 juni 1979 (PB L 162 van 1979, blz. 39),

tot vaststelling van de restituties bij uitvoer van op basis van granen en rijst verwerkte produkten, welke beide hun grondslag vinden in verordening nr. 2744/75 van de Raad van 29 oktober 1975, betreffende de regeling voor de invoer en de uitvoer van op basis van granen en rijst verwerkte produkten (PB L 281 van 1975, blz. 65).

2 Uit de stukken blijkt dat verzoekster in het hoofdgeding in augustus en september 1979 gerstvlokken van tariefpost 11.02 E I b) 1 aa), heeft uitgevoerd. Het Hauptzollamt Hamburg-Jonas stelde daarvoor de restituties overeenkomstig de in bijlage bij verordeningen nrs. 851/79 en 1309/79 aangegeven tarieven vast met aftrek van de aanpassing voorzien in artikel 7, tweede alinea, van verordening nr. 2744/75. Onweersproken is dat de door het Hauptzollamt uitgevoerde berekening in overeenstemming is met de bepalingen van genoemde verordeningen.

3 Verzoekster betwist echter de juistheid van de berekeningsmethode die ten grondslag ligt aan de in de bijlagen van de beide genoemde verordeningen vastgestelde restitutietarieven. Bij onderzoek van de berekening der restituties door verzoekster en het Finanzgericht is namelijk gebleken dat het aanpassingsbedrag weliswaar overeenkomstig artikel 7 van verordening nr. 2744/75 is berekend op basis van de coëfficiënt 2, doch dat het bedrag van de eigenlijke restitutie is vastgesteld met toepassing van een coëfficiënt 1,5.

4 Verzoekster betoogt dat het gebruik van deze in plaats van de in bijlage I van verordening nr. 2744/75 vastgestelde coëfficiënt door geen enkele bepaling van gemeenschapsrecht wordt gedekt en dat er bovendien een logische tegenstrijdigheid ligt in de door de Commissie toegepaste methode, daar zij de coëfficiënt 1,5 heeft gebruikt ter berekening van de eigenlijke restitutie, terwijl de coëfficiënt 2 is toegepast ter berekening van de aanpassing.

5 Het Finanzgericht meent dat er inderdaad twijfel bestaat omtrent de geldigheid van de verordeningen van de Commissie. Het erkent dat artikel 6, lid 1, van verordening nr. 2744/75 de Commissie een beoordelingsvrijheid laat, zowel ten aanzien van de eventuele cumulatie van de restituties voor de verschillende produkten die door eenzelfde verwerkingsprocédé worden ver-

kregen, als ten aanzien van de mogelijkheden en voorwaarden voor de verkoop van de produkten op de wereldmarkt, doch betwijfelt of deze bepalingen de Commissie toestaan af te wijken van de in bijlage I van diezelfde verordening vastgestelde verwerkingscoëfficiënt.

6 Om op dit punt opheldering te verkrijgen, heeft het Finanzgericht de twee volgende vragen gesteld:

1. Zijn de in de bijlagen bij verordening (EEG) nr. 851/79 van de Commissie van 30 april 1979 en bij verordening nr. 1309/79 van de Commissie van 29 juni 1979 vastgestelde restitutiebedragen voor gerstvlokken vallende onder tariefpost 11.02 E I b) 1 van het gemeenschappelijk douanetarief geldig, of is de vaststelling daarvan in strijd met de voorschriften van 's Raads verordening (EEG) nr. 2744/75 van 29 oktober 1975?

2. Welke rechtsgevolgen heeft de eventuele ongeldigheid van de vastgestelde restitutiebedragen?

7 Volgens artikel 2 van verordening nr. 2744/75 wordt het variabele element van de heffing voor op basis van granen verwerkte produkten verkregen door vermenigvuldiging van de heffing die geldt voor de betrokken basisprodukten met de in bijlage I van deze verordening opgenomen coëfficiënten.

8 Voor het hierbedoelde produkt gerstvlokken bedraagt de coëfficiënt 2. Uit de toelichtingen van de Raad blijkt, dat deze coëfficiënt een ervaringsgegeven is sinds het begin van de gemeenschappelijke marktordening voor granen en berust op de overweging dat voor het verkrijgen van een ton gerstvlokken twee ton basisprodukt nodig is.

9 Volgens de zesde overweging van verordening nr. 2744/75, heeft de restitutie tot doel het verschil te overbruggen tussen de prijzen van de produkten binnen de Gemeenschap en de wereldmarktprijzen. Daaraan wordt toegevoegd, „dat derhalve de criteria dienen te worden vastgesteld voor het bepalen van de restitutie, hoofdzakelijk aan de hand van de prijzen van de basisprodukten binnen en buiten de Gemeenschap, alsmede van de mogelijkheden en de voorwaarden voor de verkoop van verwerkte produkten op de wereldmarkt."

10 Hiertoe bepaalt artikel 6, lid 1, van verordening nr. 2744/75:

„Bij het bepalen van de restitutie die voor verwerkte produkten kan worden verleend, wordt met name rekening gehouden met de volgende elementen:

a) de voor de berekening van het variabele element van de heffing in aanmerking genomen prijzen van de basisprodukten,

b) de voor de berekening van het variabele element van de heffing in aanmerking genomen hoeveelheden basisprodukten,

c) de eventuele cumulatie van de restituties die van toepassing zijn op de verschillende produkten, die voortkomen uit een zelfde verwerkingsproces van een zelfde basisprodukt,

d) de mogelijkheden en voorwaarden voor de verkoop van verwerkte produkten op de wereldmarkt".

11 Volgens artikel 7, tweede alinea, van dezelfde verordening wordt het bedrag van de restitutie aangepast aan de hand van de ontwikkeling van de voor het basisprodukt of de basisprodukten geldende drempelprijs. Deze aanpassing — die naar gelang van de prijsontwikkeling bestaat in een verhoging of een vermindering van de restitutie — wordt vermenigvuldigd met de desbetreffende coëfficiënt, zoals vastgesteld in bijlage I van de verordening.

12 In het kader van de gemeenschappelijke ordening der markten in de sector granen worden de restituties door de Commissie in de „beheerscomité"-procedure vastgesteld. De door verzoekster aangevochten verordeningen zijn volgens deze procedure vastgesteld.

13 Anders dan verzoekster beweert, is het afleiden van de restituties uit de voor de basisprodukten geldende heffingen geen automatische rekenkundige bewerking. Artikel 6 van verordening nr. 2744/75 gaat uit van een beoordelingsbevoegdheid, die door de Raad naar behoren aan de Commissie is gedelegeerd.

14 Weliswaar wordt in artikel 6, lid 1, sub a) en b), verwezen naar vaste elementen, namelijk de voor de berekening van het variabele element van de heffing in aanmerking genomen prijzen van de basisprodukten, en de voor

die berekening in aanmerking genomen hoeveelheden basisprodukt, doch dat geldt niet voor c) en d), waarin de Commissie op twee punten een beoordelingsbevoegdheid wordt toegekend:

— sub c) bij de uitschakeling van de eventuele cumulatie van de restituties die van toepassing zijn op verschillende produkten, die voortkomen uit eenzelfde verwerkingsproces, hetgeen noodzakelijkerwijze een wijziging van de in verordening nr. 2744/75 vastgelegde verwerkingscoëfficiënt inhoudt, en

— sub d), ten aanzien van de mogelijkheden en voorwaarden voor de verkoop van verwerkte produkten op de wereldmarkt, met andere woorden op grond van handelspolitieke overwegingen.

15 Al moest de Commissie krachtens artikel 6, lid 2, rekening houden met het ervaringsfeit dat twee ton gerst nodig zijn voor de produktie van een ton gerstvlokken, zij was niettemin gerechtigd de coëfficiënt te verlagen om te verhinderen dat bij de verkoop van deze vlokken op de wereldmarkt cumulatie van restituties zou optreden, omdat bij het verwerkingsprocédé andere nevenprodukten kunnen worden verkregen, waarvoor ook weer aanspraak op restituties kan worden gemaakt. Een dergelijke cumulatie zou namelijk tot overcompensatie van het verschil tussen de prijs van het betrokken produkt binnen de Gemeenschap en de prijs op de wereldmarkt leiden, zulks in strijd met het in de zesde overweging van verordening nr. 2744/75 gestelde doel.

16 Uit het vorenstaande volgt derhalve dat de verlaging van de coëfficiënt van 2 tot 1,5 gerechtvaardigd is doordat voor bij de verwerking van gerst in gerstvlokken verkregen nevenprodukten restituties worden verleend. De toepassing van de coëfficiënt 1,5 berust dus op een rechtmatige uitoefening door de Commissie, van de beoordelingsbevoegdheid, die haar krachtens artikel 6 van verordening nr. 2744/75 is voorbehouden.

17 Anders dan verzoekster meent, bestaat er in de bij verordening nr. 2744/75 ingevoerde regeling dus geen logische tegenstrijdigheid, wanneer voor de berekening van dezelfde restitutie twee verschillende coëfficiënten worden gehanteerd, naargelang het om de restitutie in eigenlijke zin of om de aanpassing daarvan gaat. Verordening nr. 2744/75 schrijft namelijk bij de aan-

passing uitdrukkelijk de toepassing van de in bijlage I voorziene coëfficiënten voor, terwijl zij wijziging van deze coëfficiënt met het oog op de vaststelling van de eigenlijke restitutie toestaat aan de hand van de in artikel 6 bedoelde elementen. Hieruit blijkt dat de door verzoekster aangevochten berekeningsmethode slechts een nauwkeurige toepassing van de in 's Raads verordening 2744/75 vastgestelde criteria door de Commissie en de nationale instanties vormt.

18 Op de eerste vraag van het Finanzgericht moet derhalve worden geantwoord dat bij onderzoek niet is gebleken van feiten of omstandigheden die de geldigheid van verordeningen nrs. 851/79 en 1309/79 van de Commissie kunnen aantasten.

19 Gezien dit antwoord is de tweede vraag zinledig geworden.

Kosten

20 De kosten, door de Raad en de Commissie van de Europese Gemeenschappen wegens indiening hunner opmerkingen bij het Hof gemaakt, kunnen niet voor vergoeding in aanmerking komen. Ten aanzien van de partijen in het hoofdgeding is de procedure als een aldaar gerezen incident te beschouwen, zodat de nationale rechterlijke instantie over de kosten heeft te beslissen.

HET HOF VAN JUSTITIE (Tweede kamer),

uitspraak doende op de door het Finanzgericht Hamburg bij beschikking van 29 april 1982 gestelde vragen, verklaart voor recht:

Bij onderzoek van de gestelde vragen is niet gebleken van feiten of omstandigheden die de geldigheid van verordeningen nrs. 851/79 van

30 april 1979 en 1309/79 van 29 juni 1979 van de Commissie, tot vaststelling van de restituties bij de uitvoer van op basis van granen en rijst verwerkte produkten, kunnen aantasten.

Pescatore Due Bahlmann

Uitgesproken ter openbare terechtzitting te Luxemburg op 24 maart 1983.

De griffier
voor deze

H. A. Rühl

hoofdadministrateur

De president van de Tweede kamer

P. Pescatore

CONCLUSIE VAN DE ADVOCAAT-GENERAAL S. ROZÈS VAN 10 MAART 1983 [1]

Mijnheer de President,
mijne heren Rechters,

In de onderhavige zaak verzoekt het Finanzgericht Hamburg om een prejudiciële beslissing over de geldigheid van een aantal bepalingen van commissieverordeningen nrs. 851/79 van 30 april 1979 en 1309/79 van 29 juni 1979 tot vaststelling van de restituties bij de uitvoer van op basis van granen en rijst verwerkte produkten.

I — De feiten zijn de volgende:

De firma Nordgetreide te Lübeck, die granen invoert en verwerkt, exporteerde tussen 1 augustus 1979 (begin van het verkoopseizoen 1979/1980) en 31 augustus daaropvolgende, de vervolgens tussen 5 en 26 september 1979, respectievelijk 1 400 en 1 000 ton gerstvlokken vallende onder post 11.02 E I b) 1 aa) van het GDT naar Polen (gerstvlokken met een asgehalte, berekend op de droge stof, van ten hoogste 1 gewichtsprocent en met een gehalte aan ruwe celstof, berekend op de droge stof, van ten hoogste 0,9 gewichtsprocent).

Evenals de gerst waaruit het is bereid, valt dit bij eerste verwerking verkregen

1 — Vertaald uit het Frans.